

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ УДК 159.9:316.4

Олена Юріївна Козинець,
*студентка II-го курсу спеціальності «Практична психологія»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. В умовах сучасного українського суспільства питання про становлення ідентичності особистості, її ціннісно-сислової сфери, навичок цілепокладання та ставлення до свого життя є актуальним та важливим.

У сучасних психологічних дослідженнях важливе місце відводиться проблемі вивчення сутності ідентичності особистості. Ідентичність визначається психологами, як найважливіша характеристика цілісності, самостійності та зрілості особистості, а тому формування, власне професійної ідентичності у періоді юності є актуальною науково-практичною проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема ідентичності, зокрема професійної, є однією з основних у сучасній психології. Існують різні погляди на сутність цього поняття.

Ідентичність - це тотожність самому собі. Володіти ідентичністю – значить, мати особистісно прийнятий образ себе у всьому багатстві відносин особистості до навколишнього світу, почуття адекватності і стабільності володіння особистістю власним «Я», незалежно від зовнішніх і внутрішніх змін, здатність особистості до повноцінного вирішення завдань, що виникають перед нею на кожному етапі її розвитку [5, с. 74].

Серед останніх публікацій є монографія П. Гнатенка і В. Павленка, в якій дається ґрунтовний філософський та психологічний аналіз проблеми ідентичності. Питання професійної самосвідомості порушується також у роботах російських вчених К. Борисової, Є. Клімова, Л. Мітіної, Ю. Поваренкова та інших (Цит. за [3, с. 7]).

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження професійної ідентичності старшокласників проводилося на базі Тростянецької СЗШ I-III ступенів №2. У дослідженні взяли участь учні одинадцятих класів віком 15-17 років у кількості 76 осіб. Визначення статусу професійної ідентичності здійснювалось за методикою Дж. Марсія «Професійна ідентичність».

Дж. Марсія виділив чотири статуси ідентичності (стану ідентичності) - це чотири варіанти закінчення кризи ідентичності у віці від 18 до 21 року (для американської молоді) (Цит. за [6, с. 139]).

Критерієм для виділення статусів служили два параметри (дивись таблицю 1):

1. Наявність або відсутність кризи;

2. Прийняття зобов'язань за двома основними сферами функціонування: професія і ідеологія.

Таблиця 1.

Критерії виділення статусів ідентичності

<i>Позиція відносно професії та ідеології</i>	<i>Статуси ідентичності</i>			
	Сформована ідентичність	Здобута ідентичність	Невизначена ідентичність	Мораторій
Криза	<i>Пройшла</i>	<i>Відсутня</i>	<i>Присутня або відсутня</i>	<i>В кризі</i>
Прийняття на себе зобов'язань	<i>Присутнє</i>	<i>Присутнє</i>	<i>Відсутнє</i>	<i>Присутнє розмито</i>

Термін «криза» відноситься до того періоду великих зусиль в житті людини, коли вона роздумує, який вибрати професійний шлях (кар'єру) і яким цілям, цінностям, переконанням слід слідувати в житті. Взяття зобов'язань передбачає прийняття твердих рішень щодо вибору професії та ідеології, а також вироблення цільових стратегій для реалізації прийнятих рішень [1].

Можна виділити чотири статуси професійної ідентичності - «стани», в яких може перебувати учень у процесі професійного навчання.

- Невизначена професійна ідентичність - вибір подальшого шляху ще не зроблений, чіткі уявлення про кар'єру або про професійне життя відсутні, і людина навіть не замислювалася над цією проблемою.

- Нав'язана професійна ідентичність (здобута) - людина має сформовані уявлення про своє професійне майбутнє, але вони нав'язані ззовні (наприклад, батьками або друзями) і не є результатом самостійного вибору.

- Мораторій (криза вибору) професійної ідентичності - людина усвідомлює проблему вибору професійного шляху і знаходиться в процесі пошуку адекватного рішення.

- Сформована професійна ідентичність - професійні плани старшокласника досить чітко визначені, що стало результатом осмисленого самостійного рішення [4].

Результати дослідження представлені нами на рис. 1.

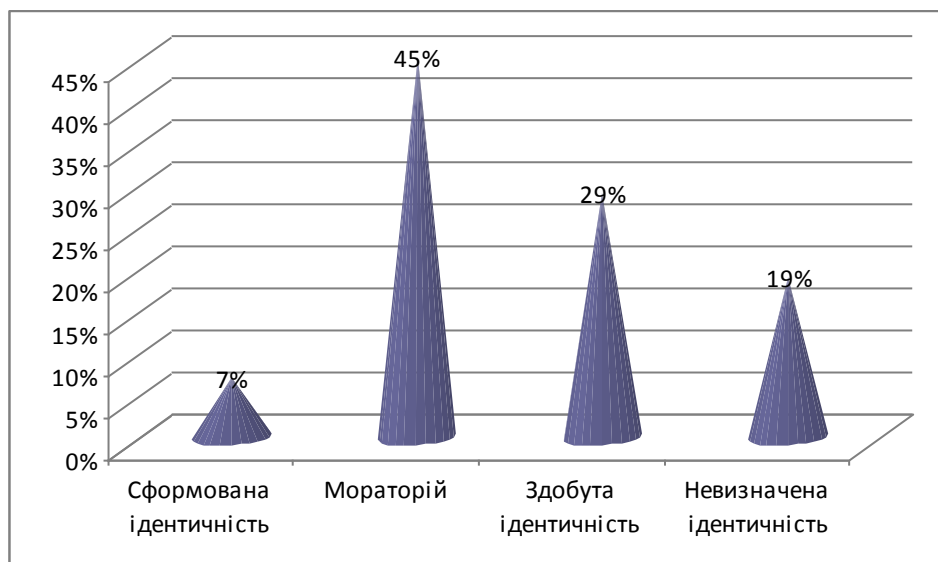

Рис.1. Розподіл статусів професійної ідентичності серед старшокласників

Як видно з рис. 1, майже у половини досліджуваних представлений такий статус ідентичності як «мораторій». Старшокласники віком від 15 до 17 років ще не можуть визначитися з вибором подальшого професійного шляху та знаходяться в процесі пошуку адекватного рішення. Причинами такого кризового стану можуть бути: велика кількість навчальних закладів та різноманітних спеціальностей, що ускладнює процес вибору майбутньої професії; складна економічна ситуація, в нашій країні, що в свою чергу шкодить розумінню престижних та популярних професій.

Майже у третини вибірки (29 %) проявляється такий статус ідентичності як «здобута ідентичність». Обрання такого статусу професійної ідентичності свідчить про важливу роль батьків, родичів та референтної групи осіб при обранні майбутньої професії. Це є наслідком матеріальної залежності молоді від своїх батьків, адже саме вони будуть платити за навчання і відповідно до своїх можливостей і обирають навчальний заклад та майбутню спеціальність. Часто батьки бажають для дітей ту ж професію що і у них. Це дає можливість ділитися досвідом зі своїм нащадком, допомогти йому у кар'єрному зростанні та бути по житті йому опорою, підтримкою та вчителем [2, с. 249].

У 19 % вибірки проявляється «невизначена ідентичність» як свідчення особистісної незрілості або відсутності мотивації щодо подальшого навчання. Найменш представленим серед старшокласників стилем (7%) є «сформована ідентичність». Такий низький відсоток свідчить про неготовність учнів 11 класів до здійснення повноцінного, усвідомленого та самостійного професійного вибору.

Висновки. Таким чином результати дослідження свідчать про необхідність пошуку шляхів формування адекватної професійної ідентичності у старшокласників.

Список використаної літератури

4. Андрушко Я.С. Психологічні особливості становлення професійної ідентичності особистості. Доступний : http://asconf.com/rus/archive_view/562

5. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис: пер.с англ./ Э. Эриксон; общ. ред. и предисл. А.В. Толстых. – 2-е изд. – М.: Флинта: МПСИ: Прогресс, 2006. – 352 с.- (Библиотека зарубежной психологии).

6. Одінцева В.М. Професійна ідентичність як психологічна проблема. // Науковий вісник Херсонського державного університету .- Випуск 1., Том 1. – 2014. – С. 73-77.

7. Райс Филип, Долджин Ким. Психология подросткового и юношеского возраста. 12-е издание.-Питер: Спб.- С. 236-266.

8. Чуланов В.А. Теоритические подходы в исследовании социальной идентичности. // Вестник ЮРГТУ (НПИ).- 2008.- №1. – С. 5-13

9. Шамлян К. Професійна ідентичність особистості / Каріна Шамлян // Соціогумантарні проблеми людини, 2008. – №. 3. – С.137-142.

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА СІМЕЙ З ДІТЬМИ, ХВОРИМИ НА АУТИЗМ

УДК 159.9.018

Катерина Ростиславівна Корзун,
*студентка II-го курсу спеціальності «Практична психологія»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність теми. Аутизм зустрічається у людей всіх національностей, культур, релігій та соціального походження. Діти, які страждають від аутизму, живуть з цим захворюванням усе своє життя. Ця хвороба вражає не тільки психічні функції (мову, інтелект, мислення), а й відбивається на сприйнятті дитиною цілісної картини світу. Основна проблема аутизму полягає в нерозумінні, несприйнятті людиною подій, що відбуваються навколо неї.

Відсутність системи діагностування не дозволяє вести адекватну статистику дітей з аутизмом в Україні. У своїй статистиці МОЗ враховує лише тих, хто звернувся за допомогою. Переважно це діти, і тільки за останній рік збільшення дітей з таким діагнозом становило близько 25 %. Зареєстрованих аутистів зараз на всю Україну трохи більше 3000. Насправді, як говорять практично всі представники громадських організацій, реальні показники таких дітей в рази вищі.